

La darrera superproducció de Ridley Scott, 'El regne dels cels', al voltant de les croades, no ha estat gaire ben rebuda per la crítica. Però tampoc a Miravet (Ribera d'Ebre). La visió que s'ofereix dels cavallers templers, com a assassins i responsables del conflicte amb els musulmans, no ha agradat gens al municipi, orgullós de conservar un dels castells més importants de l'orde del Temple.

Miravet contra Hollywood

L'intent del realitzador anglès Ridley Scott de portar a la gran pantalla la història de les croades no li ha sortit gaire bé. *El regne dels cels*, estrenada mundialment el passat 6 de maig, ha estat qualificada de pel·lícula simplista, avorrida i carregada d'errades històriques, on els cavallers templers apareixen retratats com a assassins salvatges i bàrbars i com a instigadors de les lluites contra els musulmans. Scott i la seua pel·lícula, a banda de guanyar-se les pitjors crítiques de la seua llarga carrera, han fet alçar la veu a Miravet, municipi de la Ribera d'Ebre amb una història ben lligada a l'orde del Temple.

El castell d'aquest poble, propietat de la Generalitat de Catalunya i declarat Bé d'Interès Cultural, és considerat el millor exemple d'arquitectura militar templera del Principat i va ser durant 200 anys un dels centres templers més destacats, on residia el mestre provincial de l'orde per a la Corona d'Aragó i on es custodiaven part dels seus arxius. La decepció amb la pel·lícula, doncs, ha estat sonada. El guia turístic del castell, Aureli Monge, conecixedor de la història del monument i de l'orde que el va ocupar, ho diu sense embuts: "És una pel·lícula sense cap ni peus." Segons Monge, a banda de suscitar un escàs interès narratiu ("fins i tot la història d'amor és pobre", assegura), *El regne dels cels* conté importants errades històriques, interpretatives i fins i tot d'*atrezzo*. "Els templers sempre portaven la creu vermella, no negra com apareix en la pel·lícula. Tampoc no lluitaven mai de

nit ni es comportaven socialment com diu Scott. Hi ha equivocacions importants en els emplaçaments de les batalles, en els elements arquitectònics que apareixen i fins i tot es poden trobar errades cronològiques. L'església, per exemple, no apareix enlloc, i de fet era qui cridava realment els cristians a les croades."

Per sobre de tot això, però, el que més ha disgustat Monge ha estat la visió que s'ofereix dels cavallers templers. "Apareixen com els dolents de la pel·lícula, com a assassins fanàtics i instigadors únics de l'enfrontament entre cristians i musulmans." "I a sobre -afegeix-, els qui apareixen com a templers en realitat mai no ho van ser", com és el cas d'un dels protagonistes, Guy de Lausignan. Tampoc no queda gaire clara històricament la vinculació entre Renaud de Chatillon,

considerat a la pel·lícula com a cap dels templers, i l'orde. "Chatillon -assegura Monge- va ser la mà dreta del bisbe d'Avignon i del rei de França."

Des que s'ha estrenat la pel·lícula, ha de donar explicacions cada dia als visitants del castell. "La gent ve desorientada i confosa, sense saber què va passar ni per què i amb una idea absolutament equivocada de la història." "Jo crec, en el fons, que el director ha agafat un mal moment de la història per portar-lo al cinema. El millor, el més autèntic, hauria estat basar-se en la primera croada. Però, és clar, els cristians allà surten molt mal parats."

Aquest cúmul de despropòsits ha estat també motiu de crítica de Santi Marsal, director de l'obra teatral *El setge de Miravet*, que cada mes d'agost s'interpreta al castell i que relata els últims dies dels templers al castell. En unes declaracions a un diari local, Marsal qualificava la pel·lícula de "comèdia" i es queixava que en les produccions de Hollywood "sempre preval el caràcter comercial sobre altres

El regne dels cels, l'últim film de Ridley Scott, conté greus errors històrics, d'interpretació i, fins i tot, d'atrezzo.

El tresor de Miravet

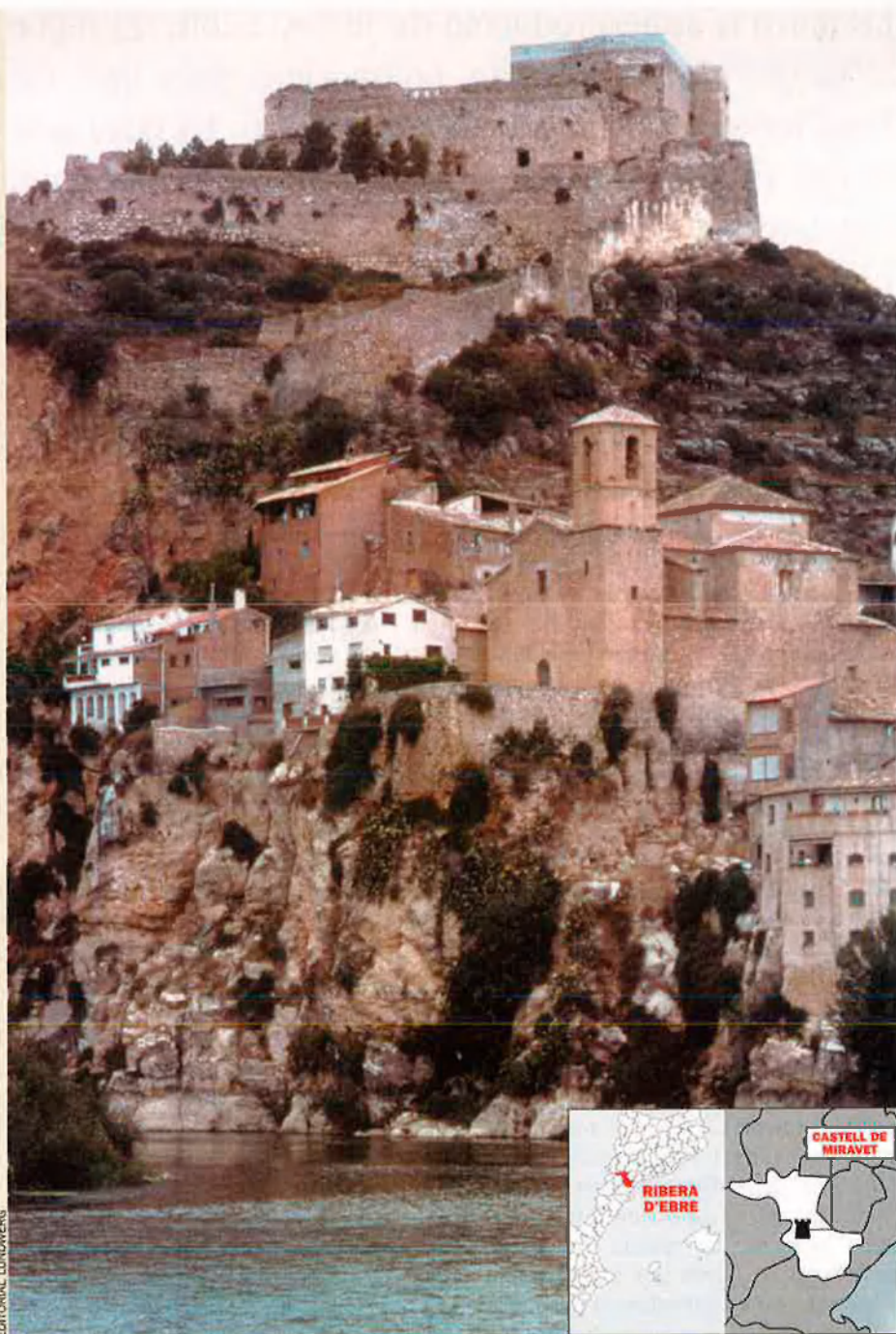
El castell de Miravet representa d'alguna manera el símbol de tota aquesta polèmica. La fortalesa templera que va ser i que encara avui domina bona part de la comarca de la Ribera d'Ebre és el monument més visitat de les Terres de l'Ebre i no fa gaire va ocupar les primeres pàgines dels diaris. Evidentment, no per la seua bellesa arquitectònica, sinó per haver servit d'escenari per il·lustrar el consens que aleshores encara envoltava l'elaboració de l'Estatut català.

Més enllà del seu valor simbòlic, però, el castell de Miravet és una de les manifestacions de l'arquitectura templera més important de les que encara es conserven als territoris de l'antiga Corona d'Aragó. De fet, tot i que la fortalesa fou construïda durant l'època dels califes, quan Abd-al-Rahman III va ordenar de fortificar la frontera de l'Ebre entre Tortosa i Saragossa al segle X, la major part de la construcció del castell correspon a l'obra del Temple. Els cavallers van fer d'aquesta fortalesa un innovador castell-convent que poguera evitar futurs atacs per evitar la pèrdua de les terres i sobretot per controlar i defensar el pas de l'Ebre des de Tortosa cap a l'interior.

Tot i la importància que van arribar a assolir els templers, a principi del segle XIV van caure en desgràcia, i el 1314 es va decretar la dissolució de l'orde.

Pocs anys abans, el 1307, i per decisió del rei Jaume II, el castell de Miravet va ser sotmès a un intens setge que va acabar amb la rendició dels cavallers, encapçalats per fra Ramon de Saguàrdia.

A pesar d'haver patit nombrosos conflictes bèl·lics (la guerra dels Segadors, la guerra de Successió, les guerres carlines i la Guerra Civil espanyola), el seu aspecte actual és encara ben semblant al que van construir els templers, amb

EDITORIAL LINDOERS

16 dependències dividides en dos zones: la inferior, dedicada al món "material" (sitges, bodega, forn, cuines, refectori, etc.); i la superior, dedicada al món "espiritual" (dormitoris, claustre i capella en honor a Santa Maria de Gràcia).

El 1990 el castell va passar a mans de la Generalitat de Catalunya i des del 1994 està sotmès a un profund procés de restauració. Tot i així, actualment es poden visitar la major part de les seues dependències.

paràmetres". També alguns historiadors locals han titllat d'"exagerada" la visió dels templers que ofereix el film,

argumentant que, de fet, les croades no eren altra cosa que crides dels papes, per tant, els templers no se'ls pot con-

siderar d'una manera tan directa assassins. Però l'esperada superproducció sobre les croades per mà d'un dels di-

rectors més aclamats (autor de pel·lícules tan lloades com *Blade Runner* o la saga dels *Alien*) ha decebut també la crítica internacional. A pesar que el realitzador nord-americà s'ha cansat de repetir que ell ha volgut fer una pel·lícula i no un documental, les crítiques han estat dures envers un director que, diuen, ha anat perdent amb el temps la seua força narrativa. Només per fer-ne un tast: "En el seu afany per simplificar la realitat i acostar-la a un públic de crispetes, ha caigut en constants anacronismes que desvirtuen la veritat de la història"; o "es tracta d'una història més pròpia de Hollywood que de l'Europa medieval"; o, potser la més dura, "amb aquesta pel·lícula ha tocat fons".

Més enllà de les opinions dels crítics, les queixes de nombrosos sectors cristians i musulmans també han arribat d'arreu del món. Durant el rodatge al Marroc, grups integristes islàmics van amenaçar de mort els responsables de la pel·lícula, la qual cosa va obligar les autoritats a protegir l'equip de rodatge amb un miler de soldats. Paral·lelament, crítics i historiadors del món cristià han destacat el fet que el relat retrata els croats com a barbuts i salvatges i els musulmans com a guerrers il·lustrats. Diuen que el director atorga als cristians, i concretament als temples, el paper de sanguinaris, mentre que ofereix una cara amable de l'islam. Fins i tot l'historiador anglès Johnathan Riley-Smith, acadèmic de Cambridge i considerat un dels millors coneixedors d'aquesta època de la història, ha defensat públicament que la pel·lícula assumeix "la versió de la història que li agradaria a Bin Laden".

En fi, que mentre que els uns diuen que per fi Hollywood ha tractat els musulmans amb respecte, altres argumenten que Scott s'ha passat de políticament correcte. Siga com siga, sembla que el director no ha aprovat l'examen i l'orde del Temple continuarà esperant que algú porte a la gran pantalla la seua història, més enllà de tòpics, interessos i falsedats històriques. Mentrestant, però, Scott i la seua pel·lícula ja gaudeixen de la millor i més econòmica promoció publicitària: la polèmica.

Rosanna Melià

Dos quan s'aneguen

Sebastià Alzamora

Espru, etcètera

Trobo força interessant la polèmica teatral que ha enfrontat recentment, al diari *Avui*, Ricard Salvat i Carles Batlle: no per l'inevitable intercanvi de retrets i acusacions personals, sinó pel rerefons o el fonament estètic que la sustenta.

Vist còmodament des de fora, semblen sens dubte tan importants les aportacions de Ricard Salvat al teatre català actual com les de Josep M. Benet i Jornet o Sergi Belbel, a qui Salvat (amb el suport, entre d'altres, de la intel·ligència sempre estimulante de Jordi Coca) assenyala com a figures capdavanteres d'un grup de poder, l'existència del qual nega Carles Batlle. Desconec aquest extrem i per tant no hi entro, i ja es veu que l'hostilitat entre els dos bàndols ve d'enrere i té arrels fondes i complicades. M'interessa molt més el fet que en aquesta història es demostra un cop més que els enfrontaments entre creadors es desencadenen per disputes de poder, però en el fons s'originen –i aquesta és la part substantiva– per concepcions oposades sobre l'art al qual dediquen els esforços. En aquest cas, el debat es plantejaria entre el teatre d'estirp brechtiana i voluntat investigadora que defensa Salvat, i el teatre més formalista, aparentment més convencional i de contingut més o menys existencial que, des de la irrupció de Belbel, s'ha imposat entre els nous dramaturgs catalans, entre els quals també s'ha reciclat Benet i Jornet –vagin tots els adjectius anteriors sense cap pretensió valorativa, ans solament descriptiva–. Diran vostès que no em mullo, però acostumo a no fer-ho en les qüestions que no conec prou a fons.

Sí que ho faré, però, en un aspecte de la polèmica que no em sembla gens menor: la valoració de l'obra de Salvador Espriu. Salvat, que n'ha dirigit en dues ocasions, i amb brillantor, la *Primera història d'Esther*, en fa cavall de batalla i lamenta l'ostracisme en què es troba la producció dramàtica de l'autor; Batlle despatxa el tema expeditivament i amb l'enuig de qui ja no en vol sentir a parlar més. Bé, doncs, tornem-ho a dir: en tots els vessants de la seva obra –poesia, narrativa i teatre– Espriu és un dels autors més importants de la història sencera de la literatura catalana, i, en el cas de formar part d'una literatura nacional digna d'aquest nom, ho seria de l'europea. Benvinguda sigui, doncs, qualsevol polèmica si serveix per a reivindicar el valor extraordinari de l'obra espruana, anys enrere atacada amb sanya per aquells que, amb raó, se sentien massa petits al seu costat, fins a formar una espessa xarxa de reticències que ja és ben l'hora d'esbandir del tot.

Salvador Espriu